

Kulttuurien tutkimuksen valintakoe 25.5.2022 klo 14–17

Valintakokeen ennakkomateriaali

- Helsloot, J.I.A. (2012). Zwarte Piet and Cultural Aphasia in the Netherlands. *Quotidian: Journal for the Study of Everyday Life*, 3, 1–20. [Linkki aineistoon](#).
- Heimo, Anne (2017). Chapter 11 The Italian Hall Tragedy, 1913: A Hundred Years of Remediated Memories. In *The Twentieth Century in European Memory*. Leiden, The Netherlands: Brill, 240–267. ISBN: 978-90-04-35235-3 (E-Book), 978-90-04-35234-6 (Hardback). [Linkki aineistoon](#).
- Virginie Spenlé (2011). “Savagery” and “Civilization”: Dutch Brazil in the Kunst- and Wunderkammer. *Journal of Historians of Netherlandish Art* 3:2. [Linkki aineistoon](#).

Lue huolellisesti kaikki ohjeet läpi

Koe koostuu 2 osasta. Kokeen kesto on 3 tuntia. Voit jakaa koeajan osien välillä haluamallasi tavalla. Voit liikkua osien välillä kokeen aikana vapaasti. Jos jokin osa jää sinulta kesken, viimeisin tilanne tallentuu vastaukseksi. Vastaa kaikkiin osioihin.

Sinulla saa kokeen aikana olla auki ainoastaan valintakoejärjestelmä sekä erillinen aineistotiedosto. Voit luonnostella vastauksiasi ruutupaperille. Ruutupaperille tekemiäsi merkintöjä ei huomioida arvostelussa.

Valintakokeen arviointi

Valintakokeessa on 2 osaa. Osasta 1 voit saada 0–60 pistettä ja osasta 2 voit saada 0–40 pistettä. Hakijat asetetaan osan 1 pisteiden perusteella paremmuusjärjestykseen. Kokeesi osa 2 voidaan jättää arvioimatta, jos saat kokeen osasta 1 vähemmän pisteitä kuin 84. parhaat pisteet kokeen osasta 1 saanut hakija.

Sinun on mahdollista tulla hyväksytyksi vain, jos sijoitut kokeen osasta 1 annettujen pisteiden perusteella parhaiten menestyneiden 84 hakijan joukkoon. Sinun pitää lisäksi saada osasta 1 vähintään 30 pistettä ja osasta 2 vähintään 20 pistettä. Osien pisteet lasketaan yhteen. Opiskelijoiksi valitaan parhaat pisteet saaneet hakijat.

Valintakokeen osa 1 on kirjallisuusosa ja osa 2 on aineisto-osa. Vastauksiasi arvosteltaessa kiinnitetään huomiota asiakokonaisuuksien hahmottamiseen, käsitteelliseen täsmällisyyteen, kielellisen ilmaisun selkeyteen ja kykyyn tarkastella alan keskeisiä kysymyksiä.

Osa 1

Valintakoe kirjallisuuteen perustuvat tehtävät (0–60 pistettä)

Vastaa seuraaviin kysymyksiin. Kirjoita vastaukset selkeästi käyttäen oikeakielisiä kokonaisvirkeitä, ei luetelmaviivoja.

Osan 1 tehtävät perustuvat seuraavaan valintakoe kirjallisuuteen:

1. Helsloot, J.I.A.: Zwarte Piet and Cultural Aphasia in the Netherlands. *Quotidian: Journal for the Study of Everyday Life*. 2012. Vol. 3. pp. 1–20.
2. Anne Heimo: The Italian Hall Tragedy, 1913: A Hundred Years of Remediated Memories. *The Twentieth Century in European Memory*, p. 240–267.
3. Virginie Spénlé, “Savagery” and “Civilization”: Dutch Brazil in the Kunst- and Wunderkammer. *Journal of Historians of Netherlandish Art* 3:2 (Summer 2011)

Tehtävä 1.1

Miten ihmiset Helslootin artikkelin mukaan perustelivat sitä, että Zwarte Piet -traditio ei ole rasistinen?

(0–15 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 1100

Tehtävä 1.1: Pisteytys

Kieltäminen (10 p.)

- ZP ei ole musta mies; ei edusta afrikkalaista ihmistä; on oma lajinsa; blackface (4 p.)
- ZP ei ole orja, vaan Sinterklaasin tasaveroinen apuri ja kumppani. (3 p.)
- Lapset rakastavat ZP:iä. Se on mukava lastenjuhla. (3 p.)

Kehyttäminen (5 p.)

- Osa kollektiivista muistia ja yhteiskunnan tietoisuutta, osa kansallista perinnettä ja kulttuuriperintöä (2 p.)
- Ei-politisoitu ja neutralisoitu traditio (1 p.)
- Monet mustat hollantilaiset osallistuvat juhlaan, eivätkä näe siinä ongelmaa. (2 p.)

Tehtävä 1.2

Mitä kulttuurisen afasian (cultural aphasia) piirteitä perusteluista voi löytää?

(0–15 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 1100

Tehtävä 1.2: Pisteytys

Tunnistaminen (5 p.)

- eivät tunnista ilmiötä; eivät osaa nimetä ilmiötä (2 p.)
- yhteys kolonialismiin; tiedon torjuminen; eivät näe, että ZP on mustan orjan karikatyyri (2 p.)
- tukee ajatusta valkoisen miehen ylemmyydestä (1 p.)

Konteksti (5 p.)

- orjuuden karnevalisointi; hauskanpito (2 p.)
- huomion pois siirtäminen; aktiivinen dissosiaatio; perustelujen epäloogisuus; Rasismien negatiivista merkitystä ei haluta/voida yhdistää ihmisten vakaumuksiin, tunteisiin ja aikomuksiin. Ihmisten kokemus. (1–3 p.)

Hollantilaisuus; valtakurssit (5 p.)

- ZP:n arvosteleminen nähdään hollantilaisen kansanperinteen halventamisena. Muslimit ja muut maahanmuuttajat valtaavat maan; homogeeninen perspektiivi; enemmistön valta; empatian puute; haluttomuus ymmärtää (5 p.)

Tehtävä 1.3

Määrittele käsitteet **'Ylirajainen muisti'** (transnational/transcultural memory) ja **'muistin välittyminen'** Anne Heimon artikkelin mukaan. Kerro myös, miten käsitteitä sovelletaan artikkelissa.

(0–15 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 1100

Tehtävä 1.3: Pisteytys

- Käsitteillä viitataan muistin liikkumiseen (1):
  - Ajassa (1)
  - Paikkojen sekä kansallisten, kulttuuristen, sukupolvien tai muunlaisten rajojen ylitse (1)
  - Medioiden/välineiden välillä (1)
  - Yksityisen ja julkisen elämänpiirin välillä ja ylitse (1)
  - Yksilöiden ja yhteisöjen välillä ja ylitse (1)
- Muisti ja sen merkitykset muuttuvat samalla, kun se liikkuu/välittyy uusiin yhteyksiin ja konteksteihin. Kun muisti ei välity, se on menettänyt merkityksellisyytensä ihmisille. (2)
- Ylirajainen muisti -käsitteen syntyminen kritiikkinä aiemmille käsityksille muistista (kansallinen muisti, kollektiivinen muisti), joiden kautta yhteisöt, ryhmät ja kansallisvaltiot nähdään selkeärajaisina muistin säilyttäjinä (1)

- Heimon artikkelissa yllärajaisten muistamisen käsitettä sovelletaan sen tarkastelemiseen, miten Italian Hall -tragedian muistoa on uudelleen välitetty/käsitelty (*remediation*) erilaisissa yhteyksissä ja erilaisten rajojen ylitse:
  - Paikallisten ja kansallisten tiedotusvälineiden kautta (1)
  - Perheiden muistelussa ja muistoissa (1)
  - Tutkimuksissa, kirjallisuudessa, populaarikulttuurissa, elokuvissa (1)
  - Internetin uusilla alustoilla, kuten Youtubessa (1)
  - Eri maantieteellisissä konteksteissa (1)
  - Sekä tutkijoiden että ns. tavallisten ihmisten toimesta (1)

Tehtävä 1.4a

Määrittele käsite '**Osallistuva kulttuuri**' (*participatory culture*) Anne Heimon artikkelin mukaan.

(0–7 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 500

Tehtävä 1.4a: Pisteytys

Osallistuva kulttuuri:

- Antaa kaikille kiinnostuneille mahdollisuuden osallistumiseen ja panoksen antamiseen (1)
- Käsite ei viittaa ainoastaan kulttuurin tuottamiseen ja kuluttamiseen, vaan myös yhteisöllisyyteen ja suhteisiin, ilmaisuun, yhteistyöhön ja jakamiseen (2)
- Siihen liittyy ammattilaisten ja amatöörien välisen jaon/rajan/erillisyyden hälventyminen/kiistäminen (2)
- Ei itsessään edellytä internetiä, mutta termiä käytetään usein kuvaamaan internetissä tapahtuvia ja sen mahdollistamia kulttuurisia käytäntöjä (1)
- Mahdollistaa paikallisten/henkilökohtaisten kulttuurituotosten jakamisen laajemmin/globaalisti internetin välityksellä (1)

Tehtävä 1.4b

Määrittele käsite '**spontaanit arkistot**' (*spontaneous archives*) Anne Heimon artikkelin mukaan

(0–8 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 600

Tehtävä 1.4b: Mallivastaus

Spontaanit arkistot:

- Viittaa erilaisiin sosiaalisessa mediassa syntyneisiin ryhmiin (1)
- Niissä voidaan (1)
  - a) jakaa ja esittää erilaisia sisältöjä sekä valikoida ja

- b) koostaa (kuratoida) niistä uudenlaisia kokonaisuuksia
- Verrattuna tavanomaisiin arkistoihin, spontaaneille arkistoille tyypillistä on niiden jatkuva kehittyminen/muuttuminen (1)
- Ne voivat muuntua pysyviksi online-arkistoiksi tai kadota yhtäkkiä (1)
- Ovat luonteeltaan epävirallisia (1)
- Eivät edellytä yhteisön olemassaoloa (1)
- Ihmisten emotionaalinen tarve jakaa muistojaan laajemmalle yleisölle yhteisölle synnyttää spontaaneja arkistoja (1)
- Heimon artikkelissa spontaaneina arkistoina tarkastelleen erilaisia internetin ryhmiä/sivustoja, joilla Italian hall -tragediaa muistellaan ja tuotetaan/yhdistellään siihen liittyviä muistoja/tulkintoja/teoksia (1)

Osa 2

Osan 2 tehtävät perustuvat seuraavaan aineistoon:

Tekstiaineisto 2.1: Eliza Apperly 2019: 'Stumbling stones': A different vision of Holocaust remembrance. *The Guardian* 18.2.2019.

Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Kuva-aineisto 2.2: Juriaen van Streeck, Asetelma mauripalvelijan, ostereiden ja kiinalaisten posliiniastioiden kera, noin. 1670–80. Sammlung Shack/Bayerische Staatsgemäldesammlungen.

Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Lue ja perehdy aineistoon huolellisesti. Kirjoita vastauksesi esseemuodossa ja kokonaisin virkkein, ranskalaisia viivoja ja luettelointia välttämällä. Vastaa molempiin kysymyksiin.

Tehtävä 2.1.

Analysoi Guardian-lehdessä ilmestynyttä Eliza Apperlyn kirjoitusta Kompastuskivet -projektista (*Stolpersteine/Stumbling stones*) osallistuvan kulttuurin (*participatory culture*) sekä ylijärjestyksen muistin ja muistin välittämisen (*transnational memory & mediation/remediation of memory*) näkökulmista.

Hyödynnä analyysissäsi Anne Heimon artikkelia "The Italian Hall Tragedy, 1913: A Hundred Years of Remediated Memories". (0–20 pistettä, max. 3000 merkkiä välilyönteineen)

Artikkelissa mainittu termi *the Holocaust* tarkoittaa holokaustia, natsi-Saksan toisen maailmansodan aikana suorittamaa juutalaisten kansanmurhaa. Termit *monument* ja *monument of remembrance* tarkoittavat julkista muistomerkkiä.

(0–20 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 3000

Tekstiaineisto 2.1: Eliza Apperly 2019: 'Stumbling stones': A different vision of Holocaust remembrance. *The Guardian* 18.2.2019. Aineisto on poistettu tekijänoikeussyistä.

Tehtävä 2.1.: Pisteytys

Vastaus arvioidaan sen perusteella, miten siinä on käsitelty pääsykokeen tekstiaineistoja analyttisesti alla mainituista näkökulmista. Ansiokkaassa vastauksessa ei ainoastaan referoida Apperlyn tekstiä tai pohdita aihepiiriä yleisesti vaan analysoidaan tekstiä annettujen käsitteiden näkökulmasta. Täysien pisteiden saaminen edellyttää alla mainittujen näkökulmien käsittelyä ansiokkaasti.

1. Havainto siitä, että Kompastuskivet-projekti ilmentää osallistuvaa kulttuuria Heimon kuvaamalla tavalla, vaikka kyse ei ole internetissä tapahtuvasta ilmiöstä (0–10 pistettä)

- Osallistuva kulttuuri -termin ekplisiittinen määrittely/käyttö vastauksessa (1)
- Osallistuvaa kulttuuria tapahtuu myös internetin ulkopuolella (1)
- Osallistuva kulttuuri mahdollistaa ihmisten osallistumisen ja panoksen antamisen kulttuurin tuottamiseen (2)

- Osallistuvassa kulttuurissa on kyse yhteisöllisyydestä, yhteistyöstä ja jakamisesta
  - Kompastuskivien kautta käsitellään/tuotetaan/jaetaan paikallisen yhteisön historiaa, sekä tuotetaan yhteisöllisyyttä (1)
  - Osallistuvalla kulttuurilla tyypilliseen tapaan, kompastuskiviin liittyy monenlaisia tulkintoja ja mielipiteitä (1)
- Osallistuvaan kulttuuriin liittyy ammattilaisten ja amatöörien välisen rajan tai toimintakenttien erillisyyden hälventyminen (1)
  - Vaikka Kompastuskivissä oli alkujaan kyse taiteilijavetoisesta projektista, se on laajentunut paikallisyhteisöjen ja aktiivisten yksilöiden hankkeeksi. Mukana on myös käsityöläinen, joka kaivertaa kivet. (1)
- Osallistuva kulttuuri mahdollistaa paikallisten/henkilökohtaisten muistojen kytkemisen laajempaan globaaliin projektiin ja kehukseen
  - Kompastuskivet-projektissa paikallishistoria ja yksilöt kytketään holokaustin laajempaan historiaan (1)
  - Projektissa eri puolilla maailmaa olevat kompastuskivet kytkeytyvät globaalisti yhteen (1)

2. Havainto siitä, että Kompastuskivet-projekti ilmentää yllirajaista muistia siten, kun Heimo käsitteen artikkelissaan määrittelee (0–10 pistettä)

- Yllirajainen muisti -termin ekplisiittinen määrittely/käyttö vastauksessa (1)
- Yllirajainen muisti merkitsee muistin liikkumista/välittymistä paikkojen sekä kansallisten, kulttuuristen tai muunlaisten rajojen ylitse
  - Kompastuskivet on ei-keskitetty monumentti/muistomerkki, joka on levinnyt moniin maihin. Muistaminen tapahtuu siinä monissa paikoissa ja yllirajaisesti. (1)
  - Kompastuskivet ilmentää sitä, että holokaustissa oli kyse laajasta, yllirajaisesta ja monipaikkaisesta, ei ainoastaan tiettyjä valtiota tai ihmisiä koskevasta tai tiettyyn paikkaan rajoittuvasta tapahtumasta. (1)
  - Muistaminen tapahtuu monenlaisten yhteisöjen toimesta. (1)
  - Kompastuskivet kytkee uhrien eri paikoissa asuvat omaiset kompastuskiven paikkaan. (1)
- Medioiden/välineiden välillä
  - Kompastuskivet voidaan nähdä muistin mediumina, jonka kautta holokaustin ja uhrien muistoa välitetään uudessa muodossa. Projektissa uhrien muisto muuntuu/siirtyy esim. paikalliskertomuksista tai arkistodokumenttien tiedosta katuun upotetuiksi fyysisiksi muistomerkeiksi. Kompastuskivet on johtanut myös uudenlaisiin muistomerkkihankkeisiin (esim. seinälaatat) (1)
- Yksityisen ja julkisen elämänpiirin välillä ja ylitse (1)
  - Kompastuskivet ilmentävät muistin välittymistä esimerkiksi perhepiirin/paikallisyhteisön yksityisistä muistoista julkisiksi, kaupunkiympäristössä näkyvänä olevaksi muistoksi
- Yksilöiden ja yhteisöjen välillä ja ylitse (1)
- Yllirajaisuus ja välittyminen merkitsevät sitä, että muisti ja sen merkitykset muuttuvat samalla, kun muisto liikkuu/välittyy uusiin yhteyksiin ja konteksteihin (1)
  - Kompastuskivet ilmentää ihmisten tarvetta edelleen muistaa ja käsitellä holokaustin uhreja ja heidän elämäänsä ennen holokaustia erilaisista ajankohtaisista syistä (esim. johtuen äärioikeiston noususta Euroopassa) (1)

Tehtävä 2.2

Kuva-analyysi

Kuva-aineisto 2.2: Juriaen van Streeck, Asetelma mauripalvelijan, ostereiden ja kiinalaisten posliinastioiden kera, noin. 1670–80. Sammlung Shack/Bayerische Staatsgemäldesammlungen.

Oheisessa teoksessa *Asetelma mauripalvelijan ja posliiniesineiden kera* (n. 1670–80) on kuvattu kattaus kiinalaista posliinia, luksusruokaa kuten sitrushedelmiä ja ostereita sekä kalliita itämaisia kankaita pohjoisafrikkalaisen orjapalvelijan kanssa.

Teos edustaa 1600-luvun alankomaalaisen asetelmamaalauksen lajityyppiä.

Asetelmamaalaus (*Still life, Stilleben*) oli suosittu maalaustyyli 1500–1700-lukujen Länsi-Euroopassa. Erityisesti alankomaalaiset maalarit tunnetaan lajityypin mestareina, joiden teoksille riitti ostajakuntaa vaurastuvan kauppiaaluokan keskuudessa. Asetelmamaalauksen avulla kuvattiin maailman eri ilmiöitä ja esineitä ja erityisesti kaukomailta tuodut hedelmät, astiat ja tekstiilit olivat suosittuja kohteita. Asetelmat kuvasivat kaikkia niitä ihmeellisyyksiä, joita globalisaatio ja löytöretket olivat tuoneet eurooppalaisten ulottuville. Teoksilla oli myös statusesineen rooli – ne kuvasivat harvinaisia ja kalliita luksussymboleita, jotka puolestaan kertoivat omistajansa vauraudesta mutta myös kiinnostuksesta maailmaa ja sen tuotteita kohtaan. Asetelmamaalauksella onkin yhtymäkohtia Kunst- ja Wunderkammer -ilmiöön, jossa varakkaat ihmiset keräilivät harvinaisia ja eksoottisia esineitä kokoelmiinsa.

Laadi kuva-analyysi käyttäen hyödyksi teoksesta annettuja taustatietoja sekä pääsykoemateriaalissa annettua artikkelia Virginie Spenlé, "'Savagery' and 'Civilization': Dutch Brazil in the Kunst- and Wunderkammer," *Journal of Historians of Netherlandish Art* 3:2 (Summer 2011). Pohdi analyysissäsi erityisesti artikkelin käsitteitä keräilystä ja eksotiikasta ja miten ne ilmenevät teoksessa. Voit hyödyntää halutessasi myös käsitteitä muista saamistasi ennakkomateriaaleista.

(0–20 pistettä)

Vastauksen enimmäispituus (merkkiä): 3000

Tehtävä 2.2: Pisteytys

Tehtävän enimmäispistemäärä on yhteensä 20 pistettä. Tehtävä sisältää kaksi pisteytettävää osa-aluetta, joista kummastakin voi saada enintään 10 pistettä. Hyvä vastaus on kokonaispistemäärältään 8–12 pistettä, tyydyttävä 4–8 pistettä ja erinomainen 16–20 pistettä.

Hyvän vastauksen (yhteensä 8–12 p.) keskeisiä piirteitä ovat

Kuvan elementtien analyysin osalta (0–10 p.):

- Asetelmamaalauksen lajityyppiominaisuuksien, kuten keinotekoisuuden ja esineiden symboliikan tunnistaminen ja erittelemine. Eri esineiden ja henkilön kokoaminen yhteen kokoelmaksi, maalauttajan tai ostajan varallisuuden esittelyn ja statusesineen luonteen tunnistaminen.
- Vähintään kahden asetelmassa esiintyvän yksittäisen esineen, henkilön tai elementin mainitseminen ja sen symbolisten tai historiallisten merkitysten esiin tuominen.

- Artikkelin teemojen tunnistaminen kuvasta: Näistä ensimmäinen on **eksotiikan teeman** tunnistaminen sekä asetelman elementtien ja henkilöhaamon käsitteleminen tätä teemaa vasten. Toinen on **Kunst- ja Wunderkammer-ilmion (keräilyn)** tunnistaminen ja erittelemine suhteessa teokseen.

Kuvan kontekstualisoinnin osalta (0–10 p.):

- Teoksen historiallisen kontekstin ymmärtäminen ja esiin tuominen, esimerkiksi seuraavien ilmiöiden kautta: Maailmankaupan avartuminen ja kapitalismin alku, kolonialismi, löytöretket ja Euroopan merimahdit, uskonnollinen käännytystyö, Kunst- ja Wunderkammer-ilmiot, yksilön nousu toimijana ja omistajana sekä luksusesineiden keräilijänä.
- Historian poliittisuuden näkökulmien esiin tuominen. Näkökulmia voivat olla muun muassa: Kolonialismi, rasismi, ihminen statusesineenä, eri kulttuurien ”kuriositeettien” keräily ja omistaminen; myös suhteessa kulttuuriseen omimiseen, eurosentrismi ja muiden kulttuurien alistaminen, kulutusyhteiskunta ja kapitalismi; luksus, kuriositeettikabinetit suhteessa kulttuurien ja luonnon käsittämiseen sekä orientalismi ja tirkistely.

Lisäksi:

- Hyvässä vastauksessa (yhteensä 8–12 p.) pääsykoemateriaaleista omaksuttua tietoa on sovellettu teoksen tulkintaan, käyttäen hyväksi sekä teoksesta kerrottuja taustatietoja, että kuvan havainnointia. Mahdollisia tulkintoja on useita, mutta niiden tulee perustua pääsykoetekstiin ja keskittyä itse teokseen ja sen merkityksiin. Hyvässä vastauksessa viittaukset ilmiöihin ja niiden nimeäminen ovat pääosin täsmällisiä.
- Vastaus, joka keskittyy annettujen tekstien referointiin ja/tai asetelmamaalauksen yleisluontoiseen selostamiseen on tyydyttävä (4–8 p.). Tyydyttävässä vastauksessa (4–8 p.) kuvan merkityksiä ja elementtejä on tuotu esiin vain pintapuolisesti ja/tai sen kontekstualisointi historiaan ja sen ilmiöihin on ohutta tai ei osoita kattavaa perehtyneisyyttä annettuihin materiaaleihin.
- Erinomaisessa vastauksessa (yli 16 p.) vastaaja osaa nimetä ilmiöitä ja käsitteitä täsmällisesti sekä käyttää niitä kriittisesti suhteessa historiallisen teoksen analyysiin. Erinomaisessa vastauksessa teksti etenee sujuvasti ja loogisesti ja osoittaa laatijansa kattavaa perehtyneisyyttä annettuihin pääsykoemateriaaleihin. Vastaaja osaa eritellä muuttuvia kuvan merkityksiä eri aikakausina ja historian saatossa kuville kasautuvia ideologisia, poliittisia ja symbolisia merkityksiä samalla analysoiden esille tuomiaan käsitteitä tarkasti ja täsmällisesti kontekstissaan, anakronismia välttäen.